

9. Про затвердження нормативно правових актів з питань діяльності Служби внутрішньої безпеки ГУБОЗ МВС України : наказ МВС України від 22 квіт. 2010 р. № 144. – К. : МВС України, 1992. – 18 с.

10. Скрябін О. М. Психологічні особливості розвитку засвідчувальної компетентності у курсантів вищих навчальних закладів МВС України / О. М. Скрябін // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 1 (24). – Ч. 2. – С. 40–53.

11. Психологічне забезпечення оперативно службової діяльності працівників міліції. Ч. VI. Психологічна підтримка оперативно-службової діяльності кримінальної міліції : навч.-метод. посіб. / [Александров Д. О., Казміренко Л. І., Юхновець Г. О. та ін. ; за заг. ред. Є. М. Моїсєєва]. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2007. – 192 с.

12. Кондратьєв Я. Ю. Психологічне забезпечення діяльності оперативних підрозділів МВС України : монографія / Я. Ю. Кондратьєв. – К. : НАВС України, 1999. – 182 с.

13. Бараненко Б. І. Психологія оперативно-розшукової діяльності. Загальна частина : навч. посіб. / Б. І. Бараненко ; [за ред. Е. О. Дідоренка, Я. Ю. Кондратьєва]. – Луганськ : РВВ ЛАВС, 2003. – 272 с.

14. Ковальська В. Психолого-педагогічне та кадрове забезпечення діяльності ОВС / Ковальська В., Бандурка О. // Вісник Академії управління МВС. – 2009. – № 4. – С. 127–134.

Надійшла до редколегії 22.05.2011

ПИЧКУРЕНКО С. И. К ОПРЕДЕЛЕНИЮ НЕКОТОРЫХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ОБЪЕКТА ОПЕРАТИВНОГО ВНИМАНИЯ СВБ МВД УКРАИНЫ

Рассмотрены психологические особенности объекта оперативного внимания сотрудников подразделений Службы внутренней безопасности МВД Украины и их практическое использование при реализации задач, которые стоят перед службой.

PICHKURENKO S. TO THE IDENTIFYING OF SOME PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE OPERATIVE ATTENTION OBJECT OF ISS PDCOC MIA OF UKRAINE

The actual theme of organizational and legal basis of operative and investigative activity of ISS PDCOC MIA of Ukraine is revealed. The questions of organizational and legal bases and principles of operative and investigative activity are considered and specific principles of Interior Security Service activity are lined out.

УДК [351.743:342.7](477)

О. В. ФЕДОСОВА,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник відділу організації наукової роботи

Харківського національного університету внутрішніх справ

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Розглянуто сучасний стан наукової розробленості проблеми забезпечення прав і свобод людини в діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ та напрями наукових досліджень даної проблеми в галузі теорії оперативно-розшукової діяльності й інших юридичних науках.

Реалізація конституційних положень, що проголошують Україну демократичною, соціальною і правовою державою, неможлива без усебічного зміцнення законності й правопорядку, забезпечення прав і свобод людини [1]. У системі Міністерства внутрішніх справ України відбуваються серйозні зміни, удосконалюється їх структура і оновлюється правова база, покращується система підготовки кадрів, зміцнюється матеріально-технічна база, корегуються стратегія і тактика боротьби зі зло-

чинністю. Суспільство і державу цікавить не тільки результат діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ (далі – ОВС), а й те, як цей результат досягається. Вимога боротися за дотримання правопорядку законними методами і засобами стає особливо важливою, коли в Україні будуються правова держава і громадянське суспільство.

Особливої актуальності ця проблема набуває у сфері оперативно-розшукової діяльності, яка посідає важливе місце серед державно-

правових форм діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі зі злочинністю. Разом із тим за своєю природою вона передбачає використання спеціальних, переважно негласних сил, засобів і методів, а також не тільки примусових, але й запобіжних заходів, що майже завжди обмежує правовий статус громадян та інших суб'єктів, до яких ці заходи вживаються. До того ж, оперативно-розшукова діяльність із різних причин більшою чи меншою мірою стосується значної кількості громадян, які проти своєї волі або випадково (спільне проживання, товариські відносини по роботі тощо) можуть бути пов'язані з особами, що вчинили злочин. У зв'язку з цим порушення законності або службової дисципліни в роботі працівників оперативних підрозділів може призвести до небажаних наслідків і вплинути на авторитет органів внутрішніх справ.

Не випадково сучасна юридична наука і практика приділяють максимальну увагу забезпеченню прав і свобод людини на всіх рівнях і за допомогою різноманітних засобів. На нашу думку, вирішення теоретичних і практичних проблем забезпечення прав і свобод людини потребує комплексного, міждисциплінарного дослідження.

За роки становлення молодого української держави увага першочергово приділялася дослідженню проблем утвердження законності та дотримання прав і свобод людини під час розбудови правових основ незалежної України. Активно досліджували ці проблемні питання вітчизняні юристи В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, І. Л. Бородин, Я. Ю. Кондратьєв, Ю. Ф. Кравченко, О. В. Негодченко, П. М. Рабінович, А. Р. Михайленко, О. А. Пушкін, О. Ф. Скаун, Ю. С. Шемшученко тощо. Разом із тим існуючі наукові праці не вичерпують усієї складності накопичених проблем, а скоріше утворюють фундаментальну теоретичну базу для їх подальшого дослідження.

Проблеми забезпечення прав і свобод людини постійно привертати до себе увагу науковців, які досліджували різні аспекти теорії оперативно-розшукової діяльності. У наукових працях К. В. Антонова, О. М. Бандурки, В. Л. Грохольського, Е. О. Дідоренка, О. Ф. Долженкова, І. П. Козаченка, М. Й. Курочки, В. Л. Ортинського, С. М. Піскуна, В. Д. Пчолкіна, І. В. Сервецького, О. П. Снігерьова та інших українських дослідників порушені й плідно вирішені важливі питання, що стосуються різних аспектів діяльності оперативних підрозділів ОВС. Їх праці стали науковим підґрунтям для спеціального аналізу проблем захисного характеру оперативно-розшукової діяльності,

гарантованості конституційних прав і свобод громадян. Результати наукових досліджень, проведених у даному напрямку, сприяли удосконаленню оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ і успішному вирішенню її завдань. Однак вивчення наукових праць засвідчило, що стан наукової розробленості проблеми забезпечення прав і свобод людини у діяльності правоохоронних органів, і насамперед оперативних підрозділів ОВС, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, залишається незадовільним і не повною мірою відповідає вимогам сьогодення.

Для розуміння сутності забезпечення прав і свобод людини під час здійснення оперативними підрозділами ОВС оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД), визначення напрямків подальшого дослідження проблеми необхідно провести детальний аналіз висловлених на даний час думок науковців і практиків щодо досліджуваних питань. Хочемо підкреслити, що питаннями забезпечення прав і свобод людини займалися чимало фахівців з теорії оперативно-розшукової діяльності, кримінально-процесуального права, адміністративного права та інших юридичних наук. Однак існування різних точок зору, підходів і трактувань, різних варіантів вирішення правових, організаційно-управлінських і оперативно-тактичних питань – явище цілком закономірне, що відповідає ідеї розвитку науки.

Проблемні питання забезпечення прав і свобод людини знайшли всебічне відображення в роботах О. М. Бандурки [2; 3, с. 17–23]. На його думку, важливість забезпечення прав і свобод людини обумовлена вимогами Конституції України, де життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека особи визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини, їх гарантії становлять зміст і цілі державної діяльності. Держава Україна відповідає перед людиною за діяльність органів державної влади. Ствердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. У цьому контексті вчений досліджує питання правового регулювання, докладно аналізує правову основу оперативно-розшукової діяльності. На думку О. М. Бандурки, суттєвою ознакою правоохоронної діяльності є те, що застосовувані в процесі її здійснення юридичні заходи повинні неухильно відповідати закону або іншим правовим актам, прийнятим на основі закону. Тільки на їх основі допускається застосування конкретних заходів впливу і чітко визначається їх міра та зміст. О. М. Бандурка акцентує увагу на тому, що в оперативно-розшуковій діяльності права і свободи людини

і громадянина можуть бути обмежені відповідно до закону тільки тією мірою, якою це необхідно для захисту основ конституційного ладу, державного устрою, моралі, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, забезпечення оборони і безпеки держави. Разом із тим, кожному громадянину, права і свободи якого обмежуються на підставі закону, Конституція гарантує судовий захист і не допускає фізичного й морального приниження честі та гідності й недоторканності особи.

На монографічному рівні досліджував цю проблему у своїх наукових працях О. В. Негодченко. Він довів, що за сучасних умов ефективно забезпечення прав і свобод людини у правоохоронній діяльності органів внутрішніх справ вимагає концептуально нових підходів, що обумовлюють докорінні зміни організаційно-правових засад функціонування органів внутрішніх справ, зокрема гуманізацію діяльності міліції та підвищення її авторитету, побудову відносин між міліцією і народом на засадах партнерства, удосконалення форм, методів і засобів забезпечення прав і свобод людини тощо. Необхідність суттєвого підвищення ефективності діяльності органів внутрішніх справ у цій сфері потребує ґрунтовного й послідовного наукового аналізу її організаційно-правових засад [4; 5].

Дослідженню адміністративно-правових способів захисту прав і свобод людини і громадянина присвячена низка наукових праць І. Л. Бородіна [5; 6]. Учений вважає, що за сучасних умов ефективно забезпечення прав і свобод людини у діяльності правоохоронних структур держави вимагає концептуально нових підходів. У своїх роботах він досліджує адміністративно-правовий статус прав і свобод людини та громадянина, аналізує норми чинного вітчизняного законодавства, які покладено в основу правової регламентації реалізації конституційного права громадян на оскарження, судового контролю та нагляду; розглядає особливості наглядової діяльності прокуратури і представницької функції прокурора в адміністративному судочинстві. Вивчення наукових праць І. Л. Бородіна засвідчило, що об'єктом його досліджень виступає загальне коло суспільних відносин, пов'язаних із правоохоронною діяльністю, суду та прокуратури щодо забезпечення захисту прав і свобод людини у сфері державного управління. Діяльність же оперативних підрозділів органів внутрішніх справ у контексті захисту прав і свобод людини і громадянина він не розглядає.

Аналізу основних прав і свобод українського громадянина в контексті вимог Ради Європи

і ЄС, питанням оптимізації правоохоронної діяльності та міжнародного співробітництва з точки зору захисту прав людини і основних свобод були присвячені також наукові праці Ю. Ф. Кравченка, в яких розкриваються принципи, форми і методи діяльності українських державних інституцій з охорони основних прав і свобод людини й громадянина, розглядаються проблеми оптимізації діяльності органів внутрішніх справ і забезпечення прав та основних свобод людини. Автором досліджуються тенденції розвитку правової системи України в умовах розширення сфери законодавчо дозволеної діяльності та волевиявлення громадян, а саме: а) розвиток її демократичних засад; б) збагачення позитивного права природно-правовими ідеями та цінностями; в) адаптація різноджерельного, у тому числі «не кодифікованого» права; г) збагачення українського права ідеями про перевагу «духу» над «буквою» права, перевагу телеологічного тлумачення над догматикою, домінуючу роль загальних принципів права в ієрархії цінностей правової системи, про впровадження правил преторіанського типу; д) інтенсифікація процесу інтеграції правової системи України у світову та європейську правові системи; е) демократичне громадянство [9; 10 с. 3–9].

Один із засновників теорії оперативно-розшукової діяльності в Україні І. П. Козаченко у більшості своїх наукових праць приділяє увагу вельми актуальній тематиці – конституційним гарантіям захисту прав і свобод людини у сфері правоохоронної діяльності [13]. Аналізуючи систему оперативно-розшукових заходів, які мають винятковий і тимчасовий характер, він доводить, що це – складна і динамічна інституція нормативних вимог і приписів, зв'язків і відносин, оптимального співвідношення і взаємозв'язку, які мають принципове значення для оперативно-розшукової діяльності й знаходять специфічне відбиття під час проведення гласних і негласних пошукових, розвідувальних і контррозвідувальних заходів, застосуванні оперативно-технічних засобів. Йдеться насамперед про дотримання прав і свобод людини у проведенні тимчасових і виняткових оперативно-розшукових заходів. І. П. Козаченко зосереджує увагу на найбільш нерозроблених оперативно-розшукових заходах: 1) проникнення у злочинну групу штатних оперативних працівників з відповідним всебічним забезпеченням; 2) створення підприємств і організацій, які використовуються в оперативно-розшукових цілях; 3) правового статусу оперативних працівників [12, с. 161–169]. З точки зору механізму реалізації нормативно-правових актів,

насамперед Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» він досліджує проблеми правових відносин і законності в оперативно-розшуковій діяльності [13, с. 49–53].

В. Л. Грохольський [14; 15, с. 29–35] розглядає систему принципів оперативно-розшукової діяльності та акцентує увагу на тому, що системність принципів оперативно-розшукової діяльності передбачає їх відповідність Конституції України і чинному оперативно-розшуковому законодавству. Схема принципів оперативно-розшукової діяльності, як вважає автор, така: конституційні, загальні (організаційно-управлінські); спеціальні. Він наголошує, що одним з найбільш важливих конституційних положень у процесі реалізації принципу верховенства права є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, які захищаються судом. У своїх роботах В. Л. Грохольський також розглядає питання запровадження єдиної державної системи гарантій прав і свобод людини, їх захисту в оперативно-розшуковій діяльності на основі конституційних принципів.

Дотриманню законності та прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю присвячені наукові праці М. Й. Курочки, який вважає, що на сучасному етапі розвитку країни особливого значення набули питання розробки та впровадження єдиної державної системи гарантій прав і свобод людини в оперативно-розшуковій діяльності. Він справедливо вказує, що прийняття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також вимоги життя, підвищення рівня законності в державі, панування таких конституційних принципів, як верховенство права і закону, гласність, недоторканність особи тощо, надали питанням законності в оперативно-розшуковій діяльності значної актуальності. Реалізацію принципу законності він досліджує на межі двох наукових спеціальностей у галузі юридичної науки: оперативно-розшукової діяльності та прокурорського нагляду. В його наукових роботах [16; 17] проаналізовано найважливіші захисні функції законності: обов'язковість поновлення порушених прав; відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконними діями оперативних підрозділів; забезпечення можливої конфіскації майна і відшкодування збитків потерпілому; оперативно-розшуковий захист працівників правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, за наявності реальної загрози їх життю, майну та членам їх сімей і близьким родичам. Отже, розглядаючи теоретико-прикладні основи законності в оперативно-розшуковій діяльності, підкреслюючи її особливу роль і значення у справі забез-

печення прав і свобод людини, М. Й. Курочка відзначає, що гласна і негласна розшукова, розвідувальна та контррозвідувальна діяльність підрозділів чітко регламентована Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» і здійснюється тільки на його основі з використанням у необхідних випадках виняткових і тимчасових заходів, які на законних підставах можуть обмежувати окремі права і свободи громадян, що підозрюються у підготовці чи вчиненні злочинів. Крім того, у більшості наукових робіт дотримання законності він пов'язує з прокурорським наглядом за оперативно-розшуковою діяльністю. Автор розглядає прокурорський нагляд за законністю в ОРД як надійний механізм забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина. На його думку, відомчий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю, особливо при нинішньому стані плінності кадрів, хронічних негараздів соціально-правового захисту оперативних працівників, фіксує лише частину порушень законності в ОРД. М. Й. Курочка стверджує, що, маніпулюючи суто службовими проблемами, деякі автори в галузі оперативно-розшукової діяльності підмінюють їх правовими, посилаючись на те, що організація і тактика ОРД, конфіденційність негласних відносин, особа негласного співробітника становлять державну таємницю. Тому автор розглядає прокурорський нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, як форму державної діяльності, визначену Конституцією і Законом України «Про прокуратуру». На основі наукових досліджень та особистого досвіду роботи у правоохоронних органах автором була розроблена і запропонована методика прокурорської перевірки щодо наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності, провадження оперативно-розшукових справ, застосування оперативно-технічних засобів тощо. На нашу думку, ця методика становить інтерес для науковців і практиків і повинна бути впроваджена у практичну діяльність.

Теоретико-правові та організаційно-тактичні основи прокурорського нагляду за дотриманням законності в оперативно-розшуковій діяльності ОВС досліджував С. М. Піскун. Ним визначено сутність та зміст прокурорського нагляду за додержанням законності в оперативно-розшуковій діяльності ОВС України; правову основу її застосування в сучасних умовах та захисту конституційних прав і свобод людини; досліджено теоретичні основи використання новітніх форм і методів прокурорського нагляду за додержанням законності в діяльності органів

внутрішніх справ; розроблені організаційно-тактичні основи взаємодії органів прокуратури України та оперативних підрозділів ОВС під час здійснення оперативно-розшукових заходів. У низці наукових робіт [18; 19; 20] автором були визначені причини та умови, з якими на-самперед пов'язані порушення законності під час застосування оперативно-розшукових заходів. На цій основі були розроблені конкретні пропозиції до діючого законодавства, спрямовані на ефективне вирішення досліджуваних питань. Однак, як вважає С. М. Піскун, багато аспектів, що стосуються питань прокурорського нагляду за додержанням законності під час здійснення ОРД підрозділами ОВС, залишилися поза увагою науковців і потребують подальшого дослідження.

Окремі науковці, серед яких Д. Й. Никифорчук, В. Д. Пчолкін, І. В. Сервецький та інші, пов'язують проблемні питання забезпечення прав і свобод людини і громадянина в ОРД з необхідністю законодавчого закріплення повного переліку та меж застосування оперативно-розшукових заходів. Вони вважають, що для теоретиків чітко визначення поняття оперативно-розшукових заходів дасть можливість з'ясувати їх сутність, правову природу, класифікувати їх за певними ознаками, обґрунтувати доцільність їх застосування. Стосовно практичних працівників оперативних підрозділів ОВС наявність невирішених проблемних питань застосування оперативно-розшукових заходів може призвести до порушень законності прав і свобод людини, перевищення або обмеження повноважень, що знижує ефективність діяльності оперативного працівника, а це, у свою чергу, знижує ефективність боротьби з особливо небезпечними та тяжкими злочинами. Отже, у процесі застосування оперативно-розшукових заходів працівники оперативних підрозділів зобов'язані врахувати їх відповідність ступеню суспільної небезпеки злочинних посягань та загрози інтересам суспільства [21, с. 92–97; 22, с. 445–447; 23, с. 8–9].

Запропонована вказаними науковцями класифікація оперативно-розшукових заходів стала однією з важливих спроб систематизувати та класифікувати їх залежно від юридичної природи, законодавчих приписів, повноважень,

функцій та меж оперативно-розшукових дій, що здійснюються оперативними підрозділами у боротьбі зі злочинністю. Ця класифікація оперативно-розшукових заходів знайшла своє відображення у відомчих нормативно-правових актах і потребує подальшого удосконалення і закріплення в оперативно-розшуковому законодавстві України, що безумовно сприятиме забезпеченню прав і свобод громадян.

Аналіз наукових праць і наведених точок зору фахівців щодо проблемних питань забезпечення прав і свобод людини і громадянина в оперативно-розшуковій діяльності ОВС свідчить про те, що проведені дослідження стосувались в основному лише окремих (хоча, безперечно, і важливих) питань діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ.

З урахуванням сучасних реалій вважаємо, що основними напрямками подальших теоретичних досліджень вказаної проблеми повинні бути:

- розроблення концепції забезпечення прав і свобод людини у сфері оперативно-розшукової діяльності ОВС;

- визначення теоретико-правових засад забезпечення прав і свобод людини у сфері оперативно-розшукової діяльності ОВС;

- розроблення організаційно-тактичних засад дотримання законності, забезпечення прав і свобод людини під час проведення оперативно-розшукових та оперативно-технічних заходів;

- визначення заходів підвищення ефективності державного, судового та відомчого контролю за дотриманням законності, прав і свобод людини у сфері оперативно-розшукової діяльності ОВС;

- удосконалення прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю з метою забезпечення прав і свобод людини під час її здійснення.

Таким чином, розроблення теоретичних і практичних проблем забезпечення прав і свобод людини і громадянина є одним з основних напрямів сучасних наукових досліджень у сфері правоохоронної діяльності, який потребує інтеграції знань багатьох галузей юридичних наук.

Список використаної літератури

1. Конституція України. – Х. : Весна, 2008. – 48 с.
2. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова діяльність. Ч. 1 : підручник / О. М. Бандурка. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 336 с.
3. Бандурка О. М. Права і свободи людини та громадянина, судовий їх захист / О. М. Бандурка, О. А. Пушкін // Концепція розвитку законодавства України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, травень 1996 р.) / [за ред. В. Ф. Опришка]. – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1996. – С. 17–23.
4. Негодченко О. В. Забезпечення прав та свобод людини органами внутрішніх справ України : монографія / О. В. Негодченко. – Д. : Поліграфіст, 2002. – 416 с.

5. Негодченко О. В. Організаційно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав і свобод людини : монографія / О. В. Негодченко. – Д. : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2003. – 448 с.
6. Бородін І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав і законних інтересів громадян / І. Л. Бородін // Проблеми законності. – 2000. – № 44. – С. 113–116.
7. Бородін І. Л. Про права та свободи громадян як соціально-правові категорії / І. Л. Бородін // Держава і право. – 2003. – № 19. – С. 35–39.
8. Кравченко Ю. Ф. Проблеми забезпечення прав і свобод людини в діяльності міліції / Ю. Ф. Кравченко // Вісник Університету внутрішніх справ. – 2000. – Вип. 11. – С. 3–9.
9. Кравченко Ю. Ф. Свобода як принцип демократичної правової держави : монографія / Ю. Ф. Кравченко. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 406 с.
10. Кравченко Ю. Ф. Свобода як постулат / Ю. Ф. Кравченко // Право і Безпека. – 2003. – № 4. – С. 3–9.
11. Козаченко І. П. Правові морально-етичні та організаційні основи оперативно-розшукової діяльності : монографія / І. П. Козаченко, В. Л. Регульський. – Л. : ЛІВС, 1999. – 219 с.
12. Козаченко І. П. Дотримання прав і свобод людини у проведенні тимчасових і виняткових оперативно-розшукових заходів / І. П. Козаченко // Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України. – 2000. – № 1 (1). – С. 161–169.
13. Козаченко І. П. Проблеми правових відносин і законності в оперативно-розшуковій діяльності / І. П. Козаченко // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2000. – № 3. – С. 49–53.
14. Грохольський В. Л. Система принципів оперативно-розшукової діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 1.00.06 «Оперативно-розшукова діяльність» / В. Л. Грохольський. – К., 1999. – 16 с.
15. Грохольський В. Л. Реалізація і дотримання конституційних принципів в оперативно-розшуковій діяльності / В. Л. Грохольський // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1998. – № 3. – С. 29–35.
16. Курочка М. Й. Законність в оперативно-розшуковій діяльності та прокурорський нагляд за її дотриманням : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 «Оперативно-розшукова діяльність» / М. Й. Курочка. – К., 2000. – 19 с.
17. Курочка Н. И. Актуальные вопросы прокурорского надзора за законностью оперативно-розыскной деятельности / Н. И. Курочка // Актуальные проблемы борьбы со злочинністю. – 1999. – № 3. – С. 46–53.
18. Піскун С. М. Прокурорський нагляд за додержанням законності в діяльності органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю (теоретичний аспект) / С. М. Піскун // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2003. – Вип. 21. – С. 78–82.
19. Піскун С. М. Завдання прокурорського нагляду за дотриманням законності в оперативно-розшуковій діяльності міліції / С. М. Піскун // Науковий вісник Юридичної академії МВС. – 2003. – № 1. – С. 91–96.
20. Піскун С. М. Організація та здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ : наук.-практ. посіб. / С. М. Піскун. – Х. : Вид-во ХНУВС, 2003. – 50 с.
21. Никифорчук Д. Й. Контрольована поставка наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів / Д. Й. Никифорчук // Науковий вісник НАВСУ. – 2002. – Ч. 2. – № 1. – С. 92–97.
22. Пчолкін В. Д. Теоретико-правові проблеми оперативно-розшукової діяльності в Україні / В. Д. Пчолкін // Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. Т. 5. Кримінально-правові науки. – Х. : Право, 2008. – С. 431–449.
23. Сервецький І. В. Проблеми теорії оперативно-розшукових заходів / І. В. Сервецький // Науковий вісник НАВСУ. – 2002. – № 3. – Ч. 2. – С. 51–59.

Надійшла до редколегії 17.06.2011

**ФЕДОСОВА Е. В. СОСТОЯНИЕ НАУЧНОЙ РАЗРАБОТКИ ПРОБЛЕМЫ
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ОПЕРАТИВНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ**

Рассмотрено современное состояние научной разработки проблемы обеспечения прав и свобод человека в деятельности оперативных подразделений ОВД и направления научных исследований данной проблемы в теории ОРД и других юридических науках.

**FEDOSOVA O. STATE OF THE SCIENTIFIC ELABORATION OF THE ISSUE
OF GUARANTEES OF THE HUMAN RIGHTS AND LIBERTIES IN THE ACTIVITY
OF THE OPERATIVE SERVICES OF THE BODIES OF INTERIOR**

Current state of the scientific elaboration of the issue of guarantees of the human rights and liberties in the activity of the operative services of the bodies of interior and directions of the scientific research of this problem in the sphere of investigation and search operations theory and other legal sciences are examined.